

Olje- og energidepartementet

Oslo, 06. januar 2023

Høring av prekvalifiseringskriterier og auksjonsmodell for Sørliche Nordsjø II samt høring av kvalitative kriterier og støtteordning for Utsira Nord

Naturvernforbundet takker for muligheten til å svare på høringen og forventer en betydelig styrking av naturhensynene i etterkant av høringsrunden. Dette vil også være i tråd med hva stortingsflertallet bad regjeringen om 10. juni 2022, i vedtak 737 under behandlingen av energimeldingen.¹

Naturvernforbundet er en demokratisk medlemsorganisasjon, og Norges eldste natur- og miljøvernorganisasjon, med over 36 000 medlemmer og 100 lokallag over hele landet. Organisasjonen er i sterk vekst og har over 36 000 medlemmer, 11 000 flere enn i 2019.

Konsesjonssystemet for vindkraft på land har tillatt utilgivelige inngrep i norsk natur. Samtidig har forvaltningen av havområdene våre ført til store arealkonflikter. Næringsvirksomhet og klimaendringene har gitt en kraftig nedgang i viktige bestander av fisk og sjøfugl. Vi må passe på så vi ikke gjør de samme feilene til havs som på land – vi må ha en føre-var-holdning. Utbygging av havvind uten en vurdering av samlede virkninger, konkrete grep for å redusere miljøbelastningen fra andre faktorer og et mer helhetlig kunnskapsgrunnlag kan få alvorlige miljøkonsekvenser.

Vi registrerer at regjeringen har uttalt at bærekraft skal være en av tre kriterier som vektlegges i de kommende tildelingsprosessene. Dokumentene som er på høring bærer til tross for dette preg av et ikke-eksisterende ambisjonsnivå for natur.

¹ "Stortinget ber regjeringen sikre at utbygging og drift av havvindparker og annen fornybar energiproduksjon på norsk sokkel har vesentlig bedre natur- og miljøregnskap enn tidligere energiprosjekter i Norge. Utbygging og drift skal gjøres på en måte som sikrer svært lav eller positiv samlet naturpåvirkning over tid."

Naturvernforbundet mener at

- Naturmangfoldloven må gjelde i hele Norge, også i havområdene, og lovens føre-var-prinsipp og kunnskap om samlet belastning må gis avgjørende vekt i forvaltning av alle marine næringer.
- Norge må verne 30 prosent av havområdene. Beslaglegging av areal til havvind og andre formål må ikke gjøres til hinder for vern.
- Lovverk, forskrifter og forvaltning må ha ufravikelige krav om hensyn til natur og økosystem.
- Forskningsbaserte, miljøfaglige råd ut fra stadig oppdatert kunnskap må følges i alle prosesser.
- Det bør gjennomføres en midlertidig stans i nye konsesjonsprosesser for nye områder for havvind inntil et helhetlig kunnskapsgrunnlag om konsekvenser av havvind på økosystemene er utviklet.

Naturvernforbundets kommentarer til dokumentene som er på høring

Da problemene vi ønsker å påpeke er tilnærmet identiske i de to høringsdokumentene har vi levert ett, felles innspill til de to høringene.

I spørsmålet om hvor mange aktører som bør bli prekvalifisert for å delta i auksjonen om Sørliche Nordsjø II

Vi støtter departementets forslag om å sette en øvre grense for antall aktører som kan bli prekvalifisert. Denne grensen bør settes lavt. Dette vil sikre at bare de mest seriøse aktørene med de beste prosjektene får delta i konkurransen. Om mange aktører prekvalifiseres vil dette på langt vei fjerne effekten av prekvalifiseringskriteriene. En aktør har langt lavere insentiv til å score høyt på de ulike kriteriene om aktører som scorer langt lavere enn dem fremdeles tillates å delta i auksjonen. Dette er spesielt viktig siden prosessen som det legges opp til skal avgjøres gjennom ren monetær auksjon.

Auksjonsform for Sørliche Nordsjø II

Naturvernforbundet er kritisk til at det legges opp til at arealene tildeles gjennom ren monetær auksjon. Den foreslåtte auksjonsmodellen basert utelukkende på pris har ikke noe kvalitativt konkurransemoment for bærekraft og natur som gir insentiver til å investere i innovative naturløsninger. Norge legger seg dermed langt bak EU, som tillater 30% kvalitative

konkurranskriterier i auksjonene, hvilket allerede har ført til større etterspørsel etter naturløsninger. Løsningen det legges opp til er også i strid med regjeringens egen politikk om at miljø alltid skal vektes med minst 30 prosent i alle offentlige innkjøp. Da må dette selvsagt også gjelde på anbud for bygging av havvind.

Kommentarer til tildelingsprosess for Utsira Nord

Regjeringen har besluttet at arealtildelingen i Utsira Nord skal være basert på kvalitative kriterier, for å legge til rette for innovasjon og teknologiutvikling. Naturvernforbundet er svært kritiske til at regjeringen her legger fram et forslag til kvalitative tildelingskriterier som ikke stiller noen konkret krav til naturhensyn. Her gir regjeringen fra seg muligheten til å stille krav som vil premiere selskaper som satser på innovative naturløsninger, og dra hele næringen i rett retning, slik som krav om at prosjektet må bidra til å utvikle og implementere nye metoder og/eller teknologier for å redusere negativ påvirkning på naturmangfold samt øke eventuelle positive effekter. Det utvikles teknologi som for eksempel utnytter kunstig intelligens til å oppdage fugler i flukt og som kan identifisere forskjellige arter. Slik teknologi kan kobles opp mot vindturbinene som da vil stoppe under fugletrekk. **Å ikke stille krav som kan bidra til å drive innovasjon på dette feltet er en tapt mulighet til å sørge for omstilling til en næring som tar naturhensyn på alvor.**

De fire kriteriene som skisseres i kapittelet handler om klimaavtrykk, sameksistens, resirkulering og gjenbruk og arealeffektivitet. Naturhensyn er ikke nevnt overhode i kapittelet. Det nærmeste vi kommer er i punkt 5B hvor "plan for sameksistens med miljø" nevnes på lik linje med plan for sameksistens med fiskerinæring og sjøtrafikk. Hva "sameksistens med miljø" skal innebære må konkretiseres fra regjeringens side ellers vil svarene som kommer inn på dette punktet trolig bli svært uensartede og dermed vanskelige å sammenligne. Ved å overlate definisjonsansvaret til selskapene er det liten sannsynlighet for at informasjonen man får inn vil danne et meningsfull grunnlag til å skille prosjektene fra hverandre.

Våre kommentarer til prekvalifiseringskriteriene for Sørliche Nordsjø II samt de kvalitative kriteriene for Utsira Nord

2D / 4E - Erfaring av å ivareta natur ved utbygging

Ifølge forslaget skal utbygger levere en liste over referanseprosjekter der beskrivelsen av hver referanse må inneholde definert informasjon på et antall områder. Denne listen mangler imidlertid krav til å vise hvordan natur, biodiversitet og økosystemer blitt ivaretatt i tidligere havvindprosjekter. Det må legges til.

Kapittel 3 / 5 - Bærekraft - generelle tilbakemeldinger til kapittelet som helhet

Naturvernforbundet mener at de foreslåtte prekvalifiseringskriteriene/tildelingskriteriene under kapittel 3/5 om bærekraft på **ingen** måte vil sikre at regjeringens ønskene som innleder kapitlene vil innfris (I høringdokument om Sørliche Nordsjø II: *“Regjeringen ønsker å legge til rette for at utviklingen av havvind skal skje på en bærekraftig måte som tar hensyn til klima og miljø.*

Bærekraftskriteriene skal bidra til en bærekraftig utbygging av havvind som ivaretar sameksistens og minimerer konsekvenser for klima og miljø.” Og «Regjeringen ønsker å legge til rette for at utviklingen av havvind skal skje på en bærekraftig måte som tar hensyn til klima og miljø.

Bærekraftskriteriene skal bidra til en bærekraftig utbygging av havvind som ivaretar sameksistens og minimerer konsekvenser for klima og miljø.» i høringdokument om Utsira Nord).

Vi er svært kritiske til at regjeringen her legger fram et forslag til prekvalifisering/tildelingskriterier som ikke stiller noen konkrete krav til naturhensyn. Her gir regjeringen fra seg muligheten til å stille krav som vil premiere selskaper som satser på innovative naturløsninger, og dra hele næringen i rett retning, slik som krav om at prosjektet må bidra til å utvikle og implementere nye metoder og/eller teknologier for å redusere negativ påvirkning på naturmangfold samt øke eventuelle positive effekter. Det utvikles teknologi som for eksempel utnytter kunstig intelligens til å oppdage fugler i flukt og som kan identifisere forskjellige arter. Slik teknologi kan kobles opp mot vindturbinene som da vil stoppe under fugletrekk. **Å ikke stille krav som kan bidra til å drive innovasjon på dette feltet er en tapt mulighet til å sørge for omstilling til næring som tar naturhensyn på alvor. Slike krav må derfor legges til.**

De fire kriteriene som skisseres i kapittelet handler om klimaavtrykk, sameksistens, resirkulering og gjenbruk og arealeffektivitet. Naturhensyn er ikke nevnt overhode i kapittelet. Det nærmeste vi kommer er i punkt 3B/5B hvor “plan for sameksistens med miljø” nevnes på lik linje med plan for sameksistens med fiskerinæring og sjøtrafikk. Hva “sameksistens med miljø” skal innbære må konkretiseres fra regjeringens side, ellers vil svarene som kommer inn på dette punktet trolig bli svært uensartede og dermed vanskelige å sammenligne. Ved å overlate definisjonsansvaret til selskapene er det liten sannsynlighet for at informasjonen man får inn vil danne et meningsfullt grunnlag til å skille prosjektene fra hverandre.

Hensyn til sjøfugl, trekkfugl, marine pattedyr, gyting, sjøbunn og kunstige rev vil være viktige elementer, samt restriksjoner på fiske.

3A/5A - Klimafotavtrykk

Karbonregnskapet til prosjektet må også inkludere karbonutslipp som følge av arealinngrep og endret arealbruk, slik man har sett gi store utslag på land, for eksempel der veier og vindkraftanlegg bygges i myr-terreng. I sjøen vet man at havbunnen, spesielt dype sedimenteringsbasseng eller områder med mye sjøgress og tare kan være viktige for naturlig karbonfangst. Vindmølleparker kan potensielt endre karbonlagringen negativt ved at anlegg forstyrrer sjøbunnen, men også positivt der anlegg måtte fortrenge bunntråling² eller annen sjøbunnsforstyrrende aktivitet.

3C/5C - Resirkulering og gjenbruk

Her er ambisjonsnivået satt altfor lavt. Det er selvsagt at utbygger må ha en plan for resirkulering og gjenbruk, men det er altfor uambisiøst å nøye seg med at *“høyere resirkuleringsgrad vil bli vektet positivt”*. Det bør helt klart være et mål-krav om en viss andel resirkulert materiale.

Vi viser til EUs rammedirektiv om avfall, som blant annet sier at 70 % (målt i vekt) av ikke-farlig bygg- og anleggsavfall skal gå til ombruk og materialgjenvinning. Det vil være uklokt å legge seg på et lavere ambisjonsnivå enn EU, spesielt siden dette er krav som også skal implementeres i Norge. Å sette høye krav allerede nå vil stimulere til innovasjon da det fortsatt er lenge til materialene skal inngå i en avfallsprosess, noe som også vil skape forutsigbarhet i markedet for resirkulerte materialer.

Naturvernforbundet mener at det bør settes et 80 % minimumskrav for materialgjenvinningsgrad, dette kravet bør settes for å oppnå høyest mulig ressurseffektivitet og det må da vurderes om det skal settes som en vekt-prosent av total mengde materialer eller for de ulike materialfraksjonene hver for seg. **Naturvernforbundet syns alternativ 2 er klokest.**

Det bør også settes et minimumskrav for andel innblandet resirkulert materiale i nye installasjoner. Her kan man tenke seg at det både settes som et kriterie i anbudsrundene (vektes positivt) men at en viss andel allerede også settes som prekvalifiseringskrav/kvalitetskriterie.

Vennlig hilsen

Naturvernforbundet
v/Truls Gulowsen, leder

² “Dramatisk utslippsøkning i Norge om vi regner med tråling av havbunnen”
<https://www.nrk.no/norge/bunntraling-frigjor-like-mye-karbon-som-flytrafikken-1.15422683>